

Hud napad na manjšino

Besedilo osnutka novega volilnega zakona predstavlja v sedanjih obliki »izredno hud napad na pravico manjšine, da si zagotavlja svoje avtonomno zastopstvo v deželnem svetu«. Tako bomo v tiskovnem poročilu deželnega tajništva Slovenske skupnosti, ki je pred dnevi ponovno vzelo v pretres vprašanje novega volilnega zakona. »Medtem ko si v Evropi — še bomo v poročilu — utira pot spoznanje, da je tre-

DRAGO LEGIŠA

ba, podobno kot v slovenski ustavi in temeljnih listinah nekaterih drugih držav, zagotoviti manjšinam zajamčeno zastopstvo v izvoljenih svetih, bo na podlagi predlaganih sprememb deželnega volilnega zakona prvič po ustanovitvi dežele Furlanije Julijske krajine izpadla iz deželnega sveta ravno slovenska stranka.

Priznati moramo, da pravzaprav niti ne poznamo in še manj razumemo razloge, zaradi katerih si obe glavni stranki vladne koalicije (KD in PSI) tako vztrajno prizadevata za korenito spremembo zakona, po katerem se volijo deželni svetovalci. Zlasti ne razumemo, zakaj naj bi bili sedanji volilni predpisi tako slabi, da jih je treba zamenjati z novimi. Naj bo karkoli, eno je za nas jasno in tudi važno: edina slovenska stranka v deželi po novih predpisih ne bo imela več svojega zastopnika v deželnem zakonodajnem zboru. Iz tega izhaja, da se slovenski narodni manjšini kot takšni jemlje pravica do sodelovanja pri oblikovanju in izglasovanju deželnih zakonov, kar med drugim pomeni, da se nesramno pušča v nemar enega glavnih razlogov, zaradi katerih je italijanska ustavodajna zbornica pred tolikimi leti določila za Furlanijo Julijsko krajino poseben statut.

Kot slovenski manjšinski list odločno protestiramo proti takšnemu početju in zahtevamo, da se za zadevo začnejo resno zanimati tisti, ki jim je še kaj pri srcu dobro ime Italije v svetu. Kot smo slišali, so začeli to vpraša-

■■■■ 2

KAKO SLOVENIJA VARUJE italijansko in madžarsko skupnost

Ustava italijanske republike posveča problemu narodnih manjšin le svoj 6. člen, ki se glasi takole: »Republika štiti jezikovne manjšine s posebnimi normami«. Ker je v Trstu že več časa v teku huda protislovenska gonja, ki je dosegla višek s fizičnim napadom na občinskega svetovalca Slovenske skupnosti prof. Sama Pahorja, smatramo za potrebno, da posvetimo poseben članek manjšinski problematiki v republiki Sloveniji. Poglejmo zlasti, kako ustava mlade slovenske države obravnava vprašanje zaščite pravic italijanske in madžarske manjšine.

Ustava Republike Slovenije posveča manjšinski problematiki predvsem svoj 64. člen. Ta je v primerjavi z ostalimi ustavnimi členi zelo razčlenjen in obširen, tako da je njegovo besedilo znatno daljše od vseh ostalih ustavnih členov. Že iz tega izhaja, da ustava posveča posebno skrb in pozornost manjšinski problematiki, česar ne najdemo v tolikšni meri v ustavah ostalih demokratičnih držav v Evropi.

Toda pravico in zaščito italijanske in madžarske manjšine omenjajo tudi drugi ustavni členi, med njimi člen 5 in člen 11. Člen 5 pravi, da slovenska država »varuje in zagotavlja pravice avtonomne italijanske in madžarske narodne skupnosti«. Člen 11 pravi, da je »na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, uradni jezik tudi italijansščina ali madžarščina«.

Položaj obeh manjšinskih skupnosti pa je natančno urejen s 64. členom. Prav je, da ga skoraj dobesedno navedemo, ker moremo tako spoznati raven in stopnjo zaščite, ki ju uživajo Italijani in Madžari v republiki Sloveniji. Člen med drugim pravi: »Obema manjšinama in njunim pripadnikom je zagotovljena pravica, da svobodno uporabljajo svoje narodne simbole in da za ohranjanje svoje narodne identitete ustanavljajo organizacije, razvijajo gospodarske, kulturne in znanstveno-raziskovalne dejavnosti ter dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva.«

Slovenska ustava torej izrecno določa, da sme italijanska narodna manjšina v Sloveniji ustanavljati organizacije, katerih glavni namen je »ohranjanje narodne identitete«, kar pomeni, da se nudijo instrumenti proti asimilaciji, se pravi, da ustava navaja tudi pozitivne ukrepe in se ne omejuje le na navedbo tega, kar je prepovedano. 64. člen zagotavlja dalje pravico do vzgoje in izobraževanja v materinem jeziku, zakon pa določa območja, na katerih je dvojezično šolstvo obvezno.

Pravo novost v manjšinski zakonodaji predstavlja ustavno določilo, ki zagotavlja manjšinam pravico, da »gojita odnose s svojimi matičnimi narodoma in njunima državama«. »Država — to je Slovenija — gmotno in moralno podpira uveljavljanje teh pravic«.

Iz dosedanje zgodovine odnosov med manjšino in njeno matico vemo, s kolikšnim sumničanjem in s kakšno miselno rezervacijo večinski narod in njegova država praviloma gledala na stike in odnose med manjšino in

Iz vsebine:

Jurij Paljk
Človekova neodtujljiva pravica do smrti
(str. 7-8)

Prof. Marija Kacin
zapušča šolo — pogovor
(str. 3)

Novi knjigi D. Jelinčiča
na pot
(str. 5)

matico in jih tudi marsikdaj ovirala. Marsikdo je postal sumljiv, če je le prestopil državno mejo. Slovenska ustava je takšnemu stanju naredila konec in se celo obvezala, da bo gmotno podpirala vezi med manjšino in matico.

Veliko in pomembno novost v manjšinski zakonodaji pomeni nadalje pravica manjšine, da je »neposredno zastopana v predstavniških organih lokalne samouprave (občinah torej) in v državnem zboru«, se pravi v parlamentu.

Z razliko od nekaterih manjšinskih zakonodaj ustava Republike Slovenije odklanja vsako preštevanje manjšine in določa, da so »pravice italijanske in madžarske manjšine ter njunih pripadnikov zagotovljene ne glede na število pripadnikov teh skupnosti«.

In na koncu še tole: »Zakoni, drugi predpisi in splošni akti, ki zadevajo uresničevanje v ustavi določenih pravic in položaja zgolj narodnostnih skupnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodnih skupnosti«. Kaj to pomeni? To pomeni, da je predstavnikom manjšine priznana pravica veta, kadar gre za urejanje problemov, ki neposredno zadevajo manjšino.

Smatrali smo za potrebno spregovoriti o vprašanju zaščite, ki jo ustava mlade slovenske države predvideva za italijansko in madžarsko narodno skupnost v Sloveniji, saj je prav in koristno, da smo s tem podrobneje seznanjeni.

Karkoli sodimo o načelu recipročnosti, eno je jasno: vsaka res-

D.L. ■■■■ 2

Katoliški svet je v skrbeh za zdravje papeža Janeza Pavla II., ki je od nedelje, 12. t.m., v rimski kliniki Agostino Gemelli. Potreben je bil kirurški poseg, ki je, kot kaže, uspel. V tej bolnišnici se je Janez Pavel II. zdravil po atentatu pred 11 leti.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 19. julija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojani; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Otroci umetnosti: »Modest Musorgsky«; 11.00 Znaš ta zadnjo?; 12.30 Folk in Country; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Bonjour Triestesse ali kabaret podirajočih se dni«; 14.40 Pesmi miru; 16.00 Z naših prireditev; 17.00 Bruno Longhini: »Najdaljši dan«.

■ PONEDELJEK, 20. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1941-1945; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.40 Mešani zbor Hrast iz Doberdoba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Sanje se nadaljujejo: »Gora«; 15.00 Vitezi skrivnostnih dežel: »Začarani stolp«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.30 »Ona + jaz = oba« — slike iz zakonske idilike.

■ TONEK, 21. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jože Plečnik v spominih Vinka Lenarčiča; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Dobrodošlo, poletje! O hobijih in prostem času; 15.00 Vitezi skrivnostnih dežel: »Kristalna krogla«; 16.00 Nazaj k naravi; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 William Shakespeare: »Ukročena trmoglavka«; 18.35 Instrumentalna lahka glasba.

■ SREDA, 22. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jože Plečnik v spominih Vinka Lenarčiča; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Skupina Gallus Consort; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Krščanski socialno gibanje na Primorskem; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Simboli in še kaj; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Nepozabne odrske sanje; 15.00 Vitezi skrivnostnih dežel: »Čudežni kamen«; 16.00 Šport in rekreacija za vsakogar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Indija — srce sveta.

■ ČETRTEK, 23. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jože Plečnik v spominih Vinka Lenarčiča; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Slovenija; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Izkušnje s potovanja po Srednji Ameriki; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Vitezi skrivnostnih dežel: »Kralj Artur in Vitezi okrogle mize«; 16.00 Moje najljubše knjige; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Četrtovalna srečanja: Obtoženci 2. tržaškega procesa.

■ PETEK, 24. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jože Plečnik v spominih Vinka Lenarčiča; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.10 Narodnozabavna glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Prvine Sredozemlja pri primorskih pesnikih in pisateljih; 15.00 Vitezi skrivnostnih dežel: »Lancelot z jezera«; 16.00 Glasovi iz Sibirije; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 25. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Glas harmonike; 12.20 Pesmi miru; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Vitezi skrivnostnih dežel: »Beli vitezi«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 »Bonjour Triestesse ali kabaret podirajočih se dni«.

Kako Slovenija varuje...

na znanstvena ocena stanja, položaja ne more mimo primerjalne metode. Le primerjajmo torej italijansko manjšinsko zakonodajo s slovensko! Takoj bomo videli, kam se tehtnica prevesi! Če pa manjšinsko problematiko obravnavamo v luči mednarodnega prava, je jasno, da se nikakor ne moremo izogniti načelu recipročnosti. Pa naj bo tržaškimi in drugim nacionalistom všeč ali ne!

* * *

Ameriški poslovnež in milijarder srbskega rodu Milan Panić je bil izvoljen za ministrskega predsednika zvezne vlade nove Jugoslavije. Zvezni parlament Srbije in Črne gore, ki sestavljata novo Jugoslavijo, je najprej poslušal izvajanja Milana Panića in ga nato izvolil za ministrskega predsednika. Med drugim se je Panić zavzel za ustavitve spopadov v Bosni in Hercegovini ter izjavil, da bo njegova vlada priznavala vse države, ki so nastale na ozemlju stare Jugoslavije.

Hud napad na manjšino

nje obravnavati tako manjšinski parlamentarci v Rimu (Južni Tirolec Ebner in Valdostanec Caveri) ter zunanji minister Rupel, ki se je s posebnim pismom obrnil na svojega italijanskega kolego Scottija. Omeniti je treba dalje zanimanje, ki ga je pokazala in ga še kaže pristojna komisija slovenskega parlamenta, katerega predsednik se je pred dnevi v Trstu srečal s predstavnikoma slovenske manjšine v Italiji.

Dejstvo je namreč, da je ustava mlade slovenske države podobno vprašanje uredila s posebnim členom, ki zagotavlja italijanski in madžarski manjšini v Sloveniji zastopstvo v parlamentu in tudi v zborih vseh zainteresiranih občin. Če bomo Slovenci v Furlaniji Julijski krajini še dalje predmet takšnih nesram-

Predsednik vlade posl. Giuliano Amato se je s prijazno brzojavko zahvalil deželnemu tajniku Slovenske skupnosti Ivu Jevnikarju za čestitke in voščila, ki mu jih je naslovila stranka ob izglasovanju zaupnice. Ssk je predsednika Amata takrat opozorila tudi na pereče vprašanje zaščitnega zakona za Slovence v Italiji in na nujnost, da se v okviru državnih in deželnih volilnih reform zajamči samostojno zastopstvo narodnim manjšinam.

Nadškof Pier Luigi Celata, prvi apostolski nuncij za Slovenijo, je v torek, 14. julija, v Ljubljani izročil kopijo poverilnega pisma slovenskemu zunanjemu ministru dr. Dimitriju Ruplu, naslednji dan pa je poverilno pismo predal slovenskemu predsedniku Milanu Kučanu. S tem je odposlanec iz Vatikana uradno prevzel svojo visoko cerkveno diplomatsko funkcijo. To nalogo bo opravljal tudi v San Marinu in na Malti.

nih mahinacij, kakršna je tista, ki jo načrtujejo v deželnem svetu, je jasno, da se bomo čedalje glasneje začeli sklicevati na načelo recipročnosti in hkrati zahtevali internacionalizacijo tega in tudi drugih manjšinskih problemov.

* * *

Zanimivi tečaji SDZPI

Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje tudi za prihodnje leto ponuja vrsto zanimivih tečajev. Za tiste, ki so dokončali nižjo srednjo šolo, sta tečaja za kuhanje in za uradnike, za starejše pa velja omeniti strokovni master za upravljanje podjetij. Na izbiro so tudi tečaji na področju informatike, za programiranje osebnih računalnikov, za urejanje datotek, za elektronske razpredelnice, na trgovskem področju pa naj opozorimo na tečaj s kvalifikacijo za uradnike uvožno-izvoznega podjetja in za sklepanje pogodb. Povemo naj še, da se bo na predlog Kmečke zveze v prihodnjem šolskem letu pričel tudi tečaj za splošno kmetijstvo, na izbiro pa so še tečaji za vzdrževanje parkov, vrtov in zelenih površin ter za pokušno vin (enologija). Zaradi finančnih težav bo omenjeni zavod letos organiziral tri tečaje manj kot lani.

* * *

Deželni višji šolski skrbnik za deželo FJK Ottaviano Corbi je že določil koledar za šolsko leto 1992/93. Na vseh šolah, vključno z vrtci, se bo pouk pričel 17. septembra, dijaki poklicnih in umetnostnih zavodov pa bodo sedli v šolske klopi tri dni prej, to je 14. septembra.

NOVICE

Tržaško sodišče je v ponedeljek, 13. t.m., že drugič odložilo sodno obravnavo proti prof. Samu Pahorju, ker tudi tokrat ni bilo zapisnikarja, ki bi obvladal slovenščino. Kot je odredil predsednik sodišča Mario Trampus, bo nova obravnavo 28. januarja prihodnjega leta.

Prof. Pahor je obtožen vrste prekrškov: lanskega julija je na volišču pri Sv. Ivanu zahteval informacije o referendumu v slovenščini. Ker je pri svoji zahtevi vztrajal kljub temu, da mu je predsednik volišča velel, naj odide, je posegla policija, ki je hotela profesorja s silo odpeljati. Prof. Pahor se je temu upiral in tako se je zgodilo, da je, kot trdi, nehote brcnil enega od agentov in mu povzročil lažje poškodbe. Sama Pahorja zagovarjata odvetnika Bogdan Berdon in Sandro Canestrini.

* * *

V New Yorku se je začela konvencija ameriške demokratske stranke, na kateri bosta uradno določena strankina kandidata za mesti predsednika in podpredsednika Združenih držav. Kandidata sta Bill Clinton in Albert Gore.

* * *

Davkoplačevalci v Italiji so v zadnjih dneh silno nejevoljni, ker je vlada uvedla nove davke in odredila nekatere podražitve. Marsikaterega davkoplačevalca pa bo zgrabila sveta jeza, ko bo moral izračunati, koliko novega davka bo moral plačati na stanovanje, oziroma hišo. Katastrski uradi bodo imeli veliko nepredvidene dela, saj bodo lastniki stanovanj in sploh nepremičnin morali dobiti nove podatke za določitev višine novega davka. Na splošno pa ljudje ne morejo razumeti, zakaj je v Italiji davčna zakonodaja tako zapletena, da človek nujno rabi specialista, ki ga seveda mora posebej plačati.

* * *

Nova izraelska vlada ministrskega predsednika Rabina je v parlamentu prejela zaupnico. V svojem nastopnem govoru je ministrski predsednik povabil arabske voditelje in jordansko-palestinsko delegacijo na mirovne pogovore, ki naj potekajo v Jeruzalemu. Pristavil je, da je tudi sam pripravljen obiskati Bejrut, Amman in Damask. Izraelce pa je pozval, naj se otresejo občutka in psihoze, da živijo v »majhni oblegani državi«. Opažovalci menijo, da je v Izraelu z novo levosredinsko vlado prišlo do preobrata v dosednji splošni politični usmeritvi.

Naš sodelavec Jurij Paljk je dobil hčerko. Mami Adriani in očku iskreno šestitvata uredništvo in uprava Novega lista, prvorojenki pa želita mnogo zdravja in sreče v življenju.

Pogovor s prof. Marijo Kacin ob odhodu v pokoj

»Za vedno mi bosta ostala v lepem spominu solidarnost kolegov in odnos dijakov do mene«

S tem šolskim letom je »zaključila šolo« prof. Marija Kacin, ki je stopila v pokoj. Čeprav bi lahko še nekaj let poučevala, je sklenila, da se bo končno posvetila stvarjem, ki jih zaradi številnih obveznosti vsa ta leta ni mogla uresničiti, kot pač vsi, ki se vestno ter z vso resnostjo in srcem posvečajo svojemu poklicu. To pa lahko o prof. Kacinovi vsakdo reče. V šoli je bila zahtevna, hotela je red in znanje in je z vsemi dijaki postopala enako pravično. Dijaki so jo cenili in prav gotovo ni nikogar, ki bi lahko rekel, da se pri tej profesoricni ni ničesar naučil.

Prof. Marija Kacin je doma iz Gorice, leta 1967 pa se je preselila na Opčine, kjer še danes živi. V svoji šolski karieri je najdlje — skoraj dve desetletji — poučevala italijanščino na klasičnem oddelku liceja »F. Prešeren« v Trstu. Z njo smo se pogovorili o njenem delu, spominih, o znanju dijakov in o zrelstnih izpitih, ki so se pravkar zaključili. Za odgovore se prof. Kacinovi lepo zahvaljujemo.

Naj Vam najprej zastavim standardno vprašanje: s kakšnimi občutki zapuščate šolo?

Žal mi je, da zapuščam dijake in tiste kolege, s katerimi je prišlo do prijateljskega dialoga. Kar se vsega ostalega tiče, mi je pa, verjemite, vse prej kot žal.

Kaj Vam je ostalo v Vaši šolski karieri v najbolj prijetnem spominu in česa se neradi spominjate?

Kot nekaj zelo lepega in dragocenega mi bo v spominu za vedno ostalo dvoje, in sicer solidarnost, katere sem bila deležna pred skoraj dvajsetimi leti, in pa odnos dijakov do mene in do mojega šolskega dela.

V šolskem letu 1972/73 so se najbolj kvalificirani kolegi — številni so šli preko ideoloških in svetovnonazorskih razlik, ki so nas razdvajale — odločno, pogumno in učinkovito uprli krivici. (V omenjenem šolskem letu je namreč prosvetno ministrstvo prezrlo izid natečaja, ko je meni, ki sem na natečaju zmagala, zamolčalo stolico italijanščine na klasičnem liceju, takratni ravnateljica liceja France Prešeren, ki je bila na prednostni lestvici za mano, pa je istočasno to stolico ponudilo in jo nanjo imenovalo.) Vedno se bom s hvaležnostjo spominjala teh kolegov in prijateljev, vztrajne in uspešne akcije Sindikata slovenske šole in njegovega takratnega tajnika dr. Franca Škerlja, poslanca Albina Škerka.

Kar se da skrbno bom vedno čuvala darilo, ki so mi ga dali dijaki ob slovesu in nikoli ne bom mogla pozabiti njihovega zaključnega aplavza. Njihov prisrčni pozdrav, ki ga je objavil Primorski dnevnik 14. junija, bom pa dala v okvir. Zelo so me razveselili. Iz srca sem jim hvaležna.

V nelepem spominu pa mi bosta ostala tako beg določenega dela profesorskega zbora pred sočenjem s problemi, ki zadevajo pouk in kvaliteto, kot kršitve šolske etike, ki so si sledile skozi skoraj dvajset let, potem ko se je afera z mojo stolico zaključila na zakonit način.

Kaj bi svetovali mladim kolegom, ki se s tem poklicem komaj seznanjajo?

Nasvetov si ne dovoljujem dati nikomur. — »Šole so gotovo najbolj bistven organ narodovega življenja in razvoja« je pred leti zapisal moj pokojni oče. Po mojem mnenju bi se tega morali zavedati vsi, mladi in manj mladi, in se od začetka do konca svojega poučevanja po tem ravnati. — Mladim kolegom pa želim, da bi s svojimi novimi pogledi in pristopi dali drugačen ritem in pečat šolskemu življenju.

Glede na Vaše profesionalne izkušnje, se Vam zdi, da so bili nekoč dijaki bolj ali manj pripravljeni?

Povedati je treba predvsem, da so dijaki bili nekoč različni od današnjih. Tip dijaka se, po mojih ugotovitvah, nenehno in tudi

precej naglo spreminja. Zapisala sem že, da so današnji dijaki podrli marsikatero izmed pregrad, ki so utesnjevale generacije pred kontestacijo. So v nekem pogledu bolj odrasli in bolj samostojni, so intelektualno bolj razgibani in prožni, zanimajo se in razpravljajo o vprašanih, za obstoj katehrih njihovi predhodniki niti vedeli niso. Kaže pa, da so bolj krhki kot generacije pred 68. letom, da so manj dovezetni za borbo s težavami. Kar se pa njihove priprave tiče, je bila in je po mojem mnenju taka, kakršno jim je nudila šola v teku njihovega šolanja.

Ali po Vašem mnenju zrelostni izpit, tak, kakršen je danes, sploh še odgovarja svojemu namenu?

Po mojem mnenju ne odgovarja. Pomislite samo nekaj: današnji čas je zelo zahteven in trd; današnja družba od mladega človeka ogromno zahteva, je selektivna, zahteva sposobnost, teme-

G. Kunčič imenovan za dekana

G. Josip Kunčič, župnik v Križu, je novi dekan za slovenske župnije. Nadomestil je g. Rudolfa Bogatca. Na to mesto ga je z dekretom imenoval tržaški škof msgr. Lorenzo Bellomi. V tržaški škofiji je osem dekanov; slovenski je pristojen za štirinajst župnij.

ljito pripravo, kvaliteto, kljubovanje nepredvidenemu, itd. In sedaj pomislite, kaj vse ta sistem mature dopušča: naj navedem le dejstvo, da dopušča marsikdaj predober uspeh improviziranega, torej površinskega znanja, ki si ga je kak kandidat pridobil z učenjem v zadnjih tednih pred izpitom; dopušča tudi, da tak kandidat odnese isto oceno kot tisti, ki je študiral sistematično, ki je do študija vedno kazal odgovoren in odrasel pristop in dosegel temu primerne uspehe.

Vprašanja je postavila Helena Jovanovič

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je opozorilo na vprašanje deželnega volilnega zakona tudi mednarodne institucije. Pisalo je predsedniku Evropskega parlamenta, glavni tajnici Sveta Evrope in odboru za človekove pravice pri Konferenci o evropski varnosti in sodelovanju.

V spomenici je Ssk prikazala vsebino načrtovanih sprememb deželnega volilnega zakona, ki bi praktično izključile iz prihodnjih deželnih svetov slovensko stranko. Predlogi sploh ne govorijo o zajamčenih sedežih za manjšino, temveč uvajajo take »volilne pragove«, ki so za manjšinsko stranko nedosegljivi.

Izključitev slovenskega zastopstva, je še zapisano v spomenici, ne more koristiti krepitvi sožitja med manjšino in večino, je pa tudi v nasprotju z najsodobnejšimi mednarodnimi smernicami o varstvu manjšin.

POMNIK 50-10

Knjižica »Pinko Tomažič in tovariši« Slovenskega kulturnega društva Tabor z Opčin je izdala knjižico z naslovom Pomnik 50-10 in podnaslovom, ki pravi takole: »Izdano ob 50-letnici ustrelitve Viktorja Bobka, Simona Kosa, Ivana Ivančiča, Pinka Tomažiča, Ivana Vadnala in ob 10-letnici knjižnice Pinko Tomažič in tovariši«.

V uvodu je Stanka Hrovatin opisala namen knjižice, katero posvečajo spominu slovenskih fantov, ki jih je fašistični režim obsodil na smrt pred petdesetimi leti. Obenem pa se spominja obletnice, ker je namreč že poteklo deset let, odkar so pri društvu SKD Tabor sklenili, da odprejo knjižnico kot naslednico vseh domačih knjižnic, ki so si z leti sledile vse od leta 1868, ko je bila na Opčinah ustanovljena Čitalnica. Hrovatinova tudi piše o zanemarljivem odnosu, ki ga ima italijanska vlada do Slovencev in pove, da so že leta 1988 poslali Slovenci več kot deset tisoč razglednic italijanski vladi z zahtevo, naj se na Opčinah ukine strelišče, na katerem so fašisti ubili slovenske narodnjake in naj na tem mestu zgradijo Park miru. Seveda vlada ni odgovorila na to zahtevo.

Sledijo priložnostne besede, ki jih je na Pikelcu imel dr. Franc Škrj 15.12.1991 leta ob spominski svečanosti ob 50-letnici usmrtitve obsojencev na 2. Tržaškem procesu. Dr. Franc Škrj je na tem zboru tudi ostro napadel zavlačevanje italijanske vlade, ki ne dovoli ureditve spominskega parka z besedami: »dokaz odrekanja naših pravic je tudi v prepovedi, da bi dostojno uredili to skromno spominsko obeležje v zahvalo našim padlim junakom. Sramotno in nevredno je vsakega kulturnega in omikanega naroda, če onemogoča ureditev hvaležnih spominskih obeležij.«

Za dr. Škerljem je govoril Arturo Calabria, čigar besede drobna knjižica Pomnik tudi prinaša. Calabria se je takrat zavzel, da zgodovine ne bi prehitro pozabili, posebno ne takih zverinskih dejanj, kot je bil poboj petih slovenskih fantov. Istočasno se je Calabria zavzel še za odprtje spominskega parka, ki naj bi zrasel na mestu današnjega strelišča, ki itak nima nobenega smisla več. Njegov poseg na svečanosti, ki je bila lansko leto na strelišču, je v italijanščini in slovenščini.

V knjižici je še seznam obsojenih na drugem Tržaškem procesu in celoten zapis recitala z naslovom Pinko Tomažič in tovariši ob 50. obletnici ustrelitve. S tem

J.P.

Lepo uspela 30. razstava terana v Repnu

Nagrajenci na razstavi terana v Repnu z županom Coljo (foto M. Magajna)

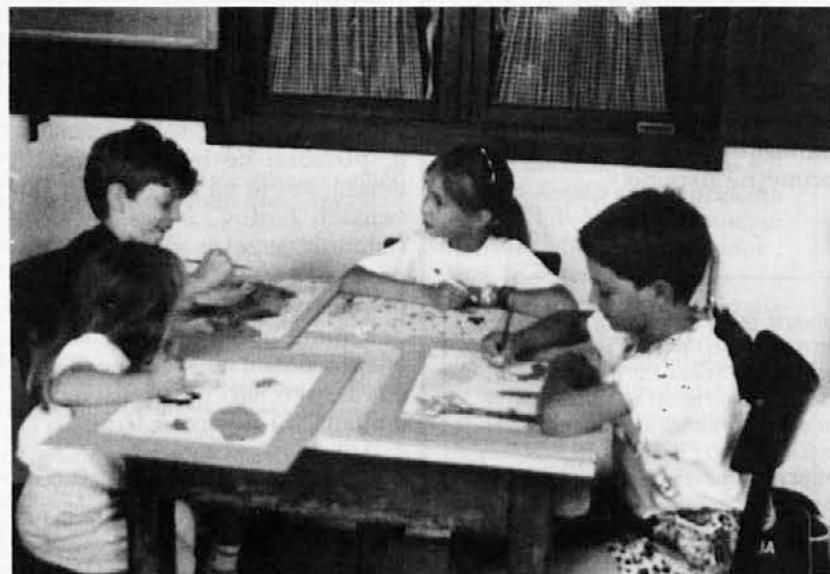
Slabo vreme v soboto, 11. t.m., ni preprečilo slovesnega začetka letošnje 30. razstave terana in pokušnje domačih belih vin, ki jo prireja občina Repentabor. Župan Colja je med pozdravnim nagovorom poudaril pomen, ki ga ima zemlja za narod. Vinogradnike je pohvalil za rezultate lanske letine in izrekel dobrodošlico vsem gostom ter še zlasti predstavnikom pobratene občine Logatec. Udeležence je pozdravil tudi župan te občine Antičević. Repentabrski podžupan Aleksij Križman pa je razglasil najboljša vina, ki jih je ocenila strokovna komisija. Najboljše belo vino je pridelal Alojz Milič iz Repna, za teran pa je prvo nagrado dobil Dušan Guštin, Repen 22, drugo nagrado je odnesel Alfonz Guštin s Cola 12, tretjo pa Anamarija Škabar Gomizelj z Repna 32.

Tudi ta razstava je pokazala, da ima vinogradništvo v naših krajih pomembno vlogo. Vse več je tudi mlajših ljudi, ki se ob kaki drugi zaposlitvi odločijo, da bodo obdelovali domače vinograde in pozitivno je, da vino-

gradniki vse bolj skrbijo za kvaliteto svojega pridelka. Zanimivo je, da so tudi v repentabrski občini v zadnjih letih začeli saditi vse več belih sort, saj je povpraševanje po belem vinu precejšnje. Razstava vina pa doživlja v tej občini kar precejšen odmev in odziv med vinogradniki. Kaže, da raste zanimanje za to pobudo. Še zlasti pa je razveseljivo, da se kmetje sami zavedajo, da je potrebno stremeti po čim večji kvaliteti, kar so dokazali tudi sami, ko so sami opravili prvi izbor vin, ki so jih predstavili komisiji za oceno. Upati je, da bo kraški teran pridobil na slovesu in da se bo zanj začel zanimati širši krog potrošnikov. V času, ko propada živinoreja, bo mogoče kraško kmetijstvo rešila trta.

* * *

Letošnji študijski dnevi »Draga« se bodo začeli na Opčinah v petek, 4. septembra, in se bodo končali v nedeljo, 6. septembra. Med predavatelji sta letos tudi bivši slovenski ministriški predsednik Lojze Peterle in podpredsednik sedanje slovenske vlade Jože Pučnik.

Organizatorji vinske razstave v repentabrski občini so za najmlajše priredili tudi tekmovanje v risanju — ex tempore (foto M. Magajna)

Umrl je dr. Franc Mljač

V starosti 55 let je v Trstu umrl dr. Franc Mljač, prevajalec in publicist. Smrt je po daljši in neusmiljeni bolezni nastopila v noči med četrtkom in petkom (7. in 8. julijem). Pokojnik je bil v naši skupnosti zelo aktiven, saj se je že od dijaških let udeleževal v tržaškem kulturnem in političnem življenju, od leta 1964 pa je bil zaposlen pri tiskovnem uradu deželne uprave Furlanije-Juljske krajine.

Dr. Franc Mljač se je rodil v Lokvi pri Bazovici. V Trstu je maturiral na slovenskem klasičnem liceju, nato pa se je vpisal na pravno fakulteto in leta 1969 diplomiral iz političnih ved. Nekaj časa je bil zaposlen pri tiskovni agenciji Italia, ki je izdajala tudi vestnik v slovenščini, več let pa je delal v Tiskovnem uradu dežele Furlanije-Juljske krajine, kjer je skrbel tudi za izdajanje prevodov deželnega Uradnega vestnika v slovenščini. Še prej pa je aktivno deloval pri slovenski dijaški zvezi, na univerzi je sodeloval pri listi Adria, bil je med soustanovitelji Slovenskega kulturnega kluba v Trstu, pa tudi revije Mladika, Društva slovenskih izobražencev in Študijskih dni v Dragi.

Kar zadeva politično področje, je bil pokojnik najprej aktiven pri Slovenski katoliški skupnosti in Slovenskem ljudskem gibanju ter nato pri Slovenski skupnosti; med drugimi je bil rajonski svetovalec pri Sv.

Ivanu, kjer je živel z družino. Njegovim domačim izreka globoko sožalje ob hudi izgubi tudi naš list.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Carlo Goldoni
PREBRISANA VDOVA

Režija Meta Hočevar

PREDSTAVE NA PROSTEM

V četrtek, 16. t.m., ob 21. uri
VRH — Na igrišču

v petek, 17. t.m., ob 21. uri
OBLICA — Na trgu

v soboto, 18. t.m., ob 21. uri
ZABNICE — Pred župniščem

v nedeljo, 19. t.m., ob 21. uri
ŠTEVERJAN — Pod borovci

v torek, 21. t.m., ob 21. uri
DOBERDOB — Občinski park

v sredo, 22. t.m., ob 21. uri
ŠTANDREŽ — Na trgu

Na prvi seji glavnega odbora Slovenske kulturno gospodarske zveze, ki je bila v ponedeljek, 13. t.m., so izvolili izvršni odbor. Novi tajnik je Boris Peric, ki bo obenem predsedoval pokrajinskemu odboru za Goriško. Za podpredsednika SKGZ in predsednika pokrajinskega odbora za Tržaško je bil izvoljen Suadam Kapič, Viljem Černo pa bo predsedoval odboru za videmsko pokrajino.

MEDŠKOFIJSKI ODBOR ZA ŠTUDENTE
v sodelovanju z
MLADINSKIM ODBOROM SLOVENSKE PROSVETE
prireja

II. DRAGO MLADIH — »Med kariero in domom«

od 2. do 4. septembra 1992

v Finžgarjevem domu (Marijanišču) na Opčinah, Italija

PROGRAM:

Sreda, 2. septembra 1992

- ob 17. uri: g. Uran, dekan šentviške dekanije: uvodno predavanje, ki bo nakazalo teme srečanja »Med kariero in domom«
- ob 20. uri: dramska uprizoritev amaterskega gledališča

Četrtek, 3. septembra 1992

- ob 10. uri: okrogla miza: »Etika in podjetništvo« — gostje bodo priznani in uspešni podjetneži, ki kljub poslovnemu uspehu verjamejo v etiko in vero
- ob 14. uri: izlet po tržaškem Primorju
- ob 20. uri: nastop zanimive osebe in družabni večer

Petek, 4. septembra 1992

- ob 10. uri: pričevanje »Križa zakona« — dva para, eden že poročen in drugi, ki se šele pripravlja na poroko, nam bosta povedala kaj več o svojem življenju v dvoje ozirama o svojih težavah v skupnem življenju in njihovem reševanju
- po kosilu zaključek

Cena udeležbe vseh dni bo objavljena kasneje, v informacijo: znašala bo okoli 20.000 ITL v tolarški protivrednosti in se plača na kraju samem.

Prevoz po lastni izbiri — do Opčin pelje vlak.

Informacije in prijave: Medškofijski odbor za študente, Jurčičev trg 2, Ljubljana, tel. 211-136 in 223-864, Slovenska prosveta, Trst, ul. Donizetti 3, tel. 370846 — Jelka Razpotnik in Breda Susič.

Novi knjigi Dušana Jelinciča na pot

Med nami skorajda ni nikogar, ki bi si vsaj enkrat ne zaželel biti eden tistih ljudi, ki postavijo svoje življenjske na kocko z namenom, da nekaj osvojijo, nekaj lepega, nekaj takega, kar potem ostane zapisano, še bolj pa se vtisne človeku nekam na dno duše in ga vedno spremlja v življenju. Tu mislim na ljudi, ki še vedno najdejo neke meje v naravi, katere hočejo premagati, če pa jih ne poskušajo premagati, jih vsaj skušajo doseči in obenem preseči samega sebe in svoje meje. Človek je vedno občudoval take ljudi, tak tudi bil, stremel po takih početjih in od njih tudi živel.

Vedno smo občudovali ljudi, ki so osvajali nove horizonte, ki so stremeli za novim in višjim, globljim in spet novim, že poiskanem, a obenem vedno novem. Pa naj govorimo o velikih

nisti, posebno tisti, ki hodijo v Himalajo in tam mesece pretrpijo, da potem lahko dosežejo zaželeni cilj, ki pa se jim večkrat izmuzne prav v zadnjem trenutku. Življenje postavijo v nevarnost, da bi dosegli vrh, ki je strašno visoko, tam, kjer je zrak zelo redek, tam, kjer je strašno mrzlo in tam, kjer je lahko vsak napačen korak usoden. Prav o teh dejanjih in o teh možeh in sedaj tudi že ženah pa vsakdo na tihem sanja, jih občuduje in je na tihem ponosen nanje, ali pa jim zavida, ker sam ni sposoben enakih dejanj. Vem, da je zelo težko zapisati te besede, a zdi se, da so taka dejanja onkraj dobrega in slabega, so tako izven našega dojemanja, da je o njih težko govoriti, če jih nismo sami doživeli, naravnost ironično in paradoksalno pa je dejstvo, da je o njih še težje govoriti tistim, ki so jih izvršili, tistim, ki so bili tam, kot se temu reče.

Navajeni smo že, da v slovenskem slovu najdemo veliko piscev in tudi pisateljev med gorniki, med planinci in tudi Himalajci, katerih ima naš narod zelo veliko, tudi zelo uspešnih. Mednje se uvršča tudi naš rojak Dušan Jelincič, ki je, pa čeprav za to stvar nima nobene zasluge, očetov sin, jabolko torej tudi tokrat ni padlo daleč od drevesa, saj vsi vemo, da je bil njegov oče velikan in eden od pionirjev modernega gorništvu na Slovenskem. Duško je bil prvi človek, ki je prišel čez magično mejo osmih tisočev metrov iz naše dežele, takrat, ko je dosegel vrh Broad Peak, se je o njem veliko govorilo, takrat pa je Duško tudi napisal knjigo, bolje: pisal je dnevnik, iz katerega je potem knjiga nastala. Ko so jo izdali z naslovom Zvezdne noči, je postala v zamejskem malem svetu prava uspešnica, saj se knjige ne dobi več v knjigarnah na prodaj, zanjo pa je avtor dobil tudi najvišjo nagrado s področja literature v zamejstvu, nagrado Vstajenje.

Knjiga, katere nobena recenzija in tudi predstavitev noče biti ta članek, je med gorsko literaturo posebnost, od ostalih se razlikuje po tem, da je sicer res gorska literatura, a je obenem več kot to, saj gre Jelinciču predvsem za to, da v njej ne opisuje herojev in svoje zmage, ampak predvsem človeka in njegov odnos do narave, v tem primeru predvsem do gore. Človekov odnos med goro in med samim seboj, narava kot danost, ki še kako pogojuje pisca s svojo grozo in lepoto, gora kot simbol in stvarnost našega življenja. Opisom čisto rutinskega, a zato nič manj težkega gorskega vzpona sledijo razmišljanja, ki jih avtor vpleta med pripoved na nevsiljiv način. Zato je branje zelo prijetno, hitro in globoko, nek mir, ki ga je avtor moral občutiti med in po tej svoji dogodivščini, je prenesen na papir na zelo eleganten način. Jelinciča berete zelo radi tudi zato, ker nikjer ne da niti slutiti, da bi rad koga učil, ampak predvsem to, da bi se rad najprej sam nekaj naučil, da bi rad sam najprej nekaj spoznal, doživel, občutil, razmislil. Najlepše bi vse njegovo pisanje pojasnil in razložil z njegovimi besedami, ki v naš svet še kako

jasno govorijo, avtor namreč proti koncu knjige zapiše: »Vedno sem se boril proti uničujoči vsakdanjosti, skušal sem se izogniti že uhojenim potem, vsem že znanim tirnicam...«

Seveda je v Jelincičevi knjigi vsakdo našel nekaj zase, ali pa to šele bo, ko bo knjigo prebral, kar mu tudi srčno priporočam, ker je knjiga tega vredna in kar kriči po branju s svojo vsebino in tudi naravnost neverjetno berljivostjo. Mislim pa, da je najboljši tisti del, ko se Duško sprašuje po zmagi, za katero niti ne ve, če je res zmaga, po osvojenem vrhu Broad Peak torej in po smrtno nevarni vrnitvi med žive, ko se Duško kot človek sprašuje, če si je zmago res zaslužil, če je res vse trpljenje vredno življenja in sploh, kaj sploh počne v tistih krajih. Posebno vrednost človeka in njegova nezamenljivost sta Duškotu tista sila, ki ga sili v tišino ob smrti ljudi, ki so enako kot on upali na vrh, a ga niso dosegli in kot sam nekje pravi »poslej tam nikoli ne bo več tako kot prej«.

Lepo branje, o katerem so pa že vsi pisali, in se vam bo torej zdelo moje pisanje sedaj nepomebno in neumestno, a vam moram povedati, da ni in da ima tudi svoj namen. Dušan Jelincič je v teh dneh namreč že oddal knjigo o odpravi na Everest v tisk, nova knjiga bo torej kmalu med nami, prepričan sem, da bo še boljša, če se seveda knjige sploh da primerjati med sabo, navkljub vsej primerjalni književnosti, katera je polna flancanja o tem in onem. Dušan mi je namreč pred kratkim zatrdil, da je v novi knjigi šel korak dlje od prejšnje, šel je še globlje v razmišljanje, v čisto literaturo, če lahko tako rečem. Verjamem mu, da se je potrudil, tudi nestrpno čakam njegovo knjigo, katero že sedaj z zaprtimi očmi in nepoznavajoč njeno vsebino svetujem vsakomur, ki mu je prijetna urica dobrega branja v oddih in tiho veselje. Knjige se namreč lahko napoveduje tudi po pisateljih, Jelincič pa je dober pisatelj, vsakakor eden boljših, ki pišejo o gorah in o sebi. In vem, da me ne bo razo-

čaral in tudi vem, da me bo ob branju spet obšla melanholijska, ki obide vse tiste ljudi, ki bi radi bili zraven, a niso bili. In niti ni važno, če so zmogli, ali pa se jim enostavno ni dalo, človek je pač le človek in nekje na dnu bi tudi sam rad bil tam, kjer so neke meje in jih potem naenkrat več ni, so pa zato nove. In na Everestu jih je Jelincič spet našel nekaj novih, vrnil se je namreč brez vrha, a ga nikdar nisem slišal govoriti z žalostjo v srcu, bil je pač tam. Jaz pa bom šele takrat, ko bom prebral njegovo knjigo, ki bo sedaj izšla, a to ni isto.

Na koncu bi samo še zapisal, da je Jelincič čisto navaden smrtnik z dobro nabrušenim peresom in veliko voljo po življenju v sebi, včasih gre zaradi tega tudi v gore in potem kaj napiše. Več pa pove sam v svojih knjigah.

Jurij Paljk

NOVICE

Do 24. julija bodo v dvorani Al Quarin v Krmini na ogled dela 15 likovnih umetnikov z goriškega področja. Razstava z naslovom »Umetniki brez meja« je prvi konkretni znak pobratenja med Zvezo krminkskih slikarjev in Društvom likovnih umetnikov severne Primorske.

* * *

Prejšnji teden so predstavniki Kmečko-delavske posojilnice v Sovodnjah izročili predstavnikom društev in organizacij iz sovođenjske in nekaterih drugih bližnjih občin letošnje prispevke za kulturne dejavnosti. Prispevek znaša 16 milijonov lir, razdelilo pa si ga je dvajset organizacij.

* * *

ČESTITAMO!

Pred kratkim sta se poročila gđc. Ines Škabar iz Repna in dr. Jože Bitežnik z Opčin. Ženin, ki je tudi član nadzornega odbora zadruga Novi list, in nevesti iskreno čestitata uredništvo in uprava našega lista ter jima želita mnogo sreče in zadovoljstva na novi življenjski poti.

V ponedeljek, 13. t.m., se je v Ricmanjih zaključila 20. zabavna prireditelja, ki jo prireja domače društvo Slavec vsako letu ob zaključku sezone. Prireditelji so letos poskrbeli za res prijeten in zanimiv kulturni spored. Na sliki: izvorna in domiselna blagajna, ki so jo izdelali domačini (foto M. Magajna)

pomorščakov ali pa samo o ljudeh, ki se z malimi jadrnicami podajo v svet valov, da bi sebi in morju nekaj dokazali, da bi naravo premagali, ali pa samo ugotovili, da se je enostavno premagati ne da, ampak da se jo da samo bolje razumeti, včasih niti tega ne. In med nami so taki ljudje, ki še verjamejo v sanje, katere skušajo napraviti stvarnosti in tej stvarnosti dodati nekaj svojega, morda samo spoznanje, da res živijo, se tega ob velikih dejanjih zavejo in to z naslednjimi dejanji potrjujejo. Med nami so ljudje, ki splošno nizko raven življenja, ki je utečeno v ponavljanje istih na videz nepomebnih stvari, postavljajo s svojimi dejanji na neko višjo raven, ki tudi nas osrečuje, saj nam kaže, da je življenje le več kot samo prehrana in čista rutina. Takim ljudem nekje v sebi zavidamo, malce zato, ker vemo, da so veliko bolj srečni, malce pa tudi zato, ker sami nismo taki ali pa zato, ker nismo sposobni takih podvigov, ali pa še zato, ker se nam enostavno ne da potrpiti za neki navidezno nepotreben cilj, po katerem pa vsi nekje na dnu hrepenimo.

Morda so taki ljudje še najbolj alpinisti, ljudje, ki osvajajo nepotrebni svet, da potem ničesar ne osvojijo. Zmagoslavje trenutka, ki običajno niti zadoščenja ne prinese, velikanske napore in odrekovanja pa človek itak kaj kmalu pozabi. V svetu, ki je poln tekačev na dolge in kratke proge na vseh področjih, pa naj govorimo o službi ali pa o zabavi, se še najdejo ljudje, ki ne tekajo za užitki iz prve roke, ampak iščejo nekaj, kar nikomur od njih ne uspe povedati na jasen način. Med te ljudi spadajo alpi-

Izvestje 1990-91

Tik pred počitnicami je v Trstu izšlo najnovejše Izvestje srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem za šolsko leto 1990-91. Gre za dragoceno publikacijo, ki priča o enoletnem življenju naših višjih in nižjih srednjih šol, saj vsebuje pomembne podatke, statistične razpredelnice, imena profesorjev, dijakov, priča o šolskem uspehu posameznikov, poleg tega pa je mogoče v tej knjigi dobiti tudi informacije o izvenšolski dejavnosti.

Izvestje slovenskih srednjih šol je letos izšlo že štiridesetič. V začetku je bila publikacija bolj skromna, sedaj pa je vsako leto privlačnejša tudi na zunaj. Knjigo je opremil likovnik Fabio Smotlak.

Urednik Izvestja, prof. Robert Petaros, je v svojem uvodnem članku napisal nekaj misli o, za naš narod, najpomembnejšem dogodku — proglasitvi samostojne in suverene Republike Slovenije. Nato pa je na vrsti pregled vseh naših srednjih šol. Za vsak zavod posebej je napisan seznam profesorjev, asistentov, neučnega osebja in dijakov. Imena najboljših so napisana z velikimi črkami, posebej pa so tisti, ki niso izdelali razreda. Za vsako šolo so tudi navedene najpomembnejše izvenšolske dejavnosti, izleti ipd., v letu 1990-91. V zadnjem poglavju je še nekaj splošnih podatkov in zanimivosti. Omeniti je treba seznam vseh knjig, ki so jih v zadnjih dveh letih izdali bivši in sedanjji profesorji na naših šolah. Povedati je treba, da je teh publikacij kar precej. Poseben članek pa je posvečen mladinskim raziskovalnim taborom med Slovenci v Italiji. Tabore prireja Odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu in Slovenski raziskovalni inštitut, udeležuje pa se ga veliko naših višješolcev, ki se zanimajo za raziskovalno dejavnost.

Izvestje je torej dragocen in koristen dokument o življenju naših šol, zato je prava škoda, da ne obravnava vseh slovenskih šol v Italiji, torej tudi osnovnih in vrtcev. Upati je, da bo v prihodnje tudi to mogoče.

* * *

V soboto, 11. julija, je iz Trsta odplula velikanka E. Venizelos, potniška ladja, ki je dolga 177 metrov, ima dve nadstropji, njena nosilnost pa znaša 24 tisoč ton. Menda gre za eno največjih, če ne celo največjo linijsko ladjo, ki pluje po Sredozemlju. Ladja je last družbe Anek Line iz Krete. V Trst, kjer je bila zasidrana na pomorski postaji, je pripeljala predstavnike te grške ladijske družbe, ki so imeli vrsto poslovnih srečanj. Velikanka je obiskalo mnogo radovednežev.

Razstave ob petstoti obletnici smrti slikarja Piera della Francesca

Skorajda ni nikogar, ki ljubi likovno umetnost in ne bi poznal znamenite slike z naslovom Bičanje, katero je v letih 1463-64 naslikal eden največjih italijanskih slikarjev vseh časov iz znamenitega »rinascimento« Piera della Francesca. Razmeroma majhna slika še danes buri duhove in to predvsem zato, ker si likovni zgodovinarji in umetnostni kritiki še vedno niso edini v tem, kdo je na sliki, ki prikazuje Kristusovo bičanje v drugem planu, naslikan v ospredju. Gre za tri može, najbrž takratne politične veljake, morda celo za papeža samega. Kakorkoli že, če sliko poznate ali ne, letos je pravo leto, da jo tudi vi spoznate. Poznavalci so namreč mnenja, da gre za najlepšo malo sliko na svetu, gotovo pa poleg Mone Lise tudi najbolj znano majhno olje. Letos namreč poteka petstoletnica smrti velikega Piera della Francesca.

Prav v juliju pa se v teh dneh začnejo velika slavlja in razstave ob slikarjevi obletnici. Predvsem v Toskani, kjer je umetnik tudi živel in delal, saj vsi vemo, kako veliko vlogo za italijansko renesanso je imela Toskana s Firencami kot glavnim mestom. Vse razstave, ki so jih pripravili ob petstoletnici Pierove smrti, imajo neko rdečo nit, saj hočejo pokazati vsa razpoložljiva dela, ki so se v stoletjih ohranila od tega velikega slikarja, dalje skušajo osvetliti, kakšne odnose je imel z raznimi takratnimi dvori, se pravi z oblastjo, umetnik in skušajo prikazati tudi ozračje, v katerem je Piero della Francesca živel v svojem času, istočasno pa bodo razstave skušale pojasniti, kakšen vpliv je Piero della Francesca imel na slikarje v našem stoletju in v zgodovini, na vprašanje, zakaj je tako priljubljen pri umetnostnih kritikih pa najbrž vse razstave ne bodo mogle odgovoriti.

V Sansepolcro, kjer se je Piero della Francesca tudi rodil leta 1420, so pripravili razstavo z naslovom »Nel raggio di Piero — Na Pierovem področju«, ki skuša prikazati slikarje, ki so bili sodobniki toskanskega umet-

nika in to predvsem umetnike iz centralne Italije, predvsem pa iz Toskane, ki je bila takrat svetovni center umetnosti, govorimo namreč o petnajstem stoletju. Seveda bodo ob enem razstavljali tudi umetnikova dela, med njegovimi sodobniki pa omenimo vsaj umetnike takega kova, kot so Perugino, Luca Signorelli, Bartolomeo della Gatta. Razstava bo odprta v muzeju — umetnikovi hiši La casa di Piero vse do jeseni, kot tudi vse ostale razstave posvečene temu umetniku.

V Urbino mu bodo posvetili dve razstavi, prva nosi naslov »Piero e Urbino — Piero in Urbino«, druga pa je

»Piero e le corti del Rinascimento — Piero in renesančni dvori«, v Firencah bodo odprli v muzeju Palazzo vecchio razstavo z naslovom »Una scuola per Piero — Šola za Piera«, v mestecu Monterchi, kjer je umetnik tudi delal, bo odprta razstava »Madonna del parto — Marija Porodnica«, ki bo obiskovalcem prikazala spet znamenito sliko, katero so restavrirali prav sedaj. V Arezzu pa priredijo originalno razstavo z naslovom »Con gli occhi di Piero: abiti e gioielli nelle opere di Piero della Francesca — S Pierovimi očmi: obleke in nakit v delih Piera della Francesca«. Ta razstava pa bo prikazala obleke in dragulje-nakit, ki so jih sedaj pripravili po slikah Piera della Francesca.

Jasno je, da bodo ob razstavah odprti vsi muzeji in cerkve, ki hranijo dela Piera della Francesca. J.P.

Alojz Rebula: Pastir prihodnosti

V teh dneh prihaja med nas nova slovenska knjiga o velikem Slovencu, ki je globoko posegel v slovensko zgodovino, saj v nekaterih primerih šele danes vidimo, kako daljnoviden je bil ta veliki slovenski mož. Govorimo seveda o Antonu Martinu Slomšku, ki je iz malega Tončeta s Sloma, kjer se je rodil, in bil tam namenjen gruntarskemu delu, razvil v enega najpomembnejših škofov svojega časa v Evropi.

Tržaški pisatelj Alojz Rebula se zadnje čase veliko posveča temam iz katoliškega sveta in zato ni nič čudnega, če se je po Baragi spoprijel še z naslednjim velikim katoličanom slovenskega rodu. Pri Mohorjevi družbi iz Celja je izšla njegova knjiga o Slomšku z naslovom Pastir prihodnosti.

Knjiga ni roman in najbrž tudi to noče biti, čeprav se med branjem človek neprestano zaveđa, da knjigo piše človek, ki je pisatelj, Rebula ima namreč tako svojski slog, da ga z njegovo lapidarnostjo in odločnostjo in tudi z užitek prebrati.

Pisatelj Rebula je napisal knjigo, ki je polna citatov in navedb, kar branju

samo koristi, saj takorekoč »iz prve roke« izvemo, kakšne misli in namene, ki jih je Slomšek seveda vedno tudi skušal uresničiti, je slovenski škof imel. Knjiga ima še celo vrsto podatkov, ki so zelo zanimivi, tako imamo v knjigi nekakšen trak zgodovinskih dogajanj v svetu in Evropi za časa Slomškovega življenja, imensko kazalo osebnih in krajevnih imen in seveda tudi kazalo barvnih prilog knjige. Rebula je skušal v knjigi predvsem pokazati Slomška kot celotnega človeka in zato ni iskal samo nekaterih njegovih karakteristik, ampak je skušal prikazati tudi njegov krščanski etos — Slomška kot kristjana in kot dušnega pastirja. Slomšek je vendarle bil v prvi vrsti kristjan, ki je hotel svojemu Bogu kar najbolje služiti. Seveda je ta služba bila v tem, da je kulturno in narodnostno deloval, zanimal pa ga je predvsem človek in kristjan, bil je namreč globoko veren in je zaupal Božji Previdnosti.

Pisatelj Rebula je mnenja, da je ta veliki Slovenec za dobrih sto let prehitel drugi vatikanski koncil, pa čeprav je živel trdno po zakonih, ki so takrat veljali v svetovni Cerkvi. Rebula Slomška uvršča ob bok ljudem, kot sta Prešeren in Čop, ker je prepričan, da je bil Slomšek dovolj globoko etičen človek, da si to mesto zasluži.

Knjiga Pastir prihodnosti je peta po vrsti, ki jo izdajajo o Slomšku pri Mohorjevi družbi v Celju, in bo gotovo zelo dober vodnik vsem tistim, ki bi radi bolje spoznali Antona Martina Slomška in njegovo delo. Delo pa ni bilo samo dušno pastirsko, ampak je šlo od pedagoškega do glasbenega in tudi dejstva, da imamo slovensko škofijo v Mariboru, katero je iz pomembnega št. Andraža tja prenesel prav Slomšek, da o znameniti pridigi o slovenskem jeziku niti ne govorimo, kot tudi ne o ustanovitvi Mohorjeve družbe, za katero ima zasluže prav slovenski škof, kateremu svetniške aureole ne more nihče vzeti, pa čeprav vatikanski mlini za njegovo beatifikacijo meljejo še tako porčasi.

Jurij Paljč

Celovško tekmovanje za literarno nagrado Ingeborg Bachmannove

Konec junija se je v velikem javnem študiju Koroškega radia in televizije zaključilo letošnje tekmovanje v nemišini piščočih prozaistov za literarno nagrado Ingeborg Bachmannove. Udeležilo se ga je 15 avtoric in avtorjev iz Zvezne republike Nemčije, 6 jih je prišlo iz Avstrije in le 1 kandidat iz Švice.

Žirija literarnih kritikov in teoretikov je nagrado Ingeborg Bachmannove podelila Alissi Walsler, 31-letni hčerki znanega nemškega pisatelja Martina Walserja. V tekstu »Podarjeno« je na prepričljiv način opisala težavno razmerje do svojega v javnosti znanega očeta.

Drugo nagrado koroške dežele je prejel na Tirolskem živeči Korošec Alois Hotschnig za reportažno prozo »Reševanje«, v kateri opisuje vsakdanje življenje voznika rešilnega avtomobila iz Innsbrucka. Mlajši avstrijski avtor je po zaslugi celovške Mohorjeve založbe, ki je v zbirki Austria v prevodu objavila njegovo delo »Konec«, dostopen tudi slovenskim bralcem.

Dobitnik nagrade Ernsta-Willnerja, poimenovane po prezgodaj umrlem intendantu koroškega radia, je Nemec Ulrich Holbein, avtor filozofsko-

Lev Detela

NAŠA DRUŠTVA

Marijin dom od Sv. Ivana

Pri Sv. Ivanu v Trstu so Slovenci od nekdaj kulturno zelo dejavni — zasluga za to gre tudi Marijini družbi, ki je bila ustanovljena leta 1903, kasneje pa Marijinem domu. Prihodnje leto bo minilo natanko 25 let odkar je bil dom slovesno odprt v Ulici Brandesia. Poslopje je bilo zgrajeno s prostovoljnimi prispevki slovenskih vernikov od Sv. Ivana, nekateri so se tudi za daljši čas »samoobdavčili«, samo da bi bil dom čimprej nared. Od svojega nastanka dalje je bil Marijin dom pomembno kulturno središče in zbirališče Slovencev; v njem so potekale razne proslave, kulturne prireditve, nastopi zborov, igre, predavanja itd.

Če naj povemo nekaj besed o »zgodovini« Marijinega doma ne smemo prezreti že prej omenjene Marijine družbe, ki je bila v začetku tega stoletja izredno pomembna. V njenem okviru so delovali dobro organiziran dobrodelniki odbor, dramska skupina, pevski zbor in še marsikaj. Vse to živahno delovanje je kot povsod drugod zamrlo v vojnem obdobju. Danes Marijine družbe ni več, saj je »umrla naravne smrti«, predvsem zaradi pomanjkanja mladih, njeno tradicijo in bogato delovanje pa danes nadaljuje Marijin dom.

Poslopje, ki stoji v Ulici Brandesia, je bilo dograjeno leta 1968, zgrajeno pa je bilo z namenom, da bi v njem našle sedež razne slovenske katoliške organizacije poleg Marijine družbe, ki je tedaj še obstajala. Na proslavi ob otvoritvi je sodelovala tudi svetoivanska osnovna šola in odborniki doma so tudi kasneje skušali vzdrževati stike s šolskimi otroki in sploh z mladino. Odbor šteje 7

članov, pomaga pa jim tudi precej domačinov, ki radi sodelujejo, šivajo, čistijo dom, pripravljajo zakuske in to seveda zastonj, saj dom nima lastnih sredstev.

Zelo aktivni sta v svetoivanskem Marijinem domu gospe Marta Požar in Hedvika Kandut — prva je odgovorna za blagajno, druga pa za kulturno delovanje. Obe sta nam posredovali nekaj podatkov o preteklosti in sedanjosti doma. Povedali sta, da dom vsako leto pripravi dve samostojni predstavi. Pri tem jim pomaga režiser in igralec Adrijan Rustja, ki je tudi od Sv. Ivana. Marijin dom sicer nima svoje stalne gledališke skupine, vendar lahko računa na sodelavce za kake priložnostne predstave.

Nekatere igre so bile res zelo uspešne in prijetne, na primer »Žive jaslice«, pri kateri so sodelovali tudi mladi, ali pa »Postna meditacija«. Vaje navadno vodi Hedvika Kandut, za režijo in večkrat tudi tekst pa vedno poskrbi Adrijan Rustja. Predstave v Marijinem domu so kvalitetne in zelo prijetne.

Med kulturnimi prireditvami velja omeniti tudi Gregorčičevo proslavo leta 1986 ob 80-letnici pesnikove smrti. Na tej proslavi so sodelovali tudi višješolci, ki pa v kasnejših letih na žalost niso več sodelovali. Na srečo sestra Karmen Koren vodi pri Sv. Ivanu otroški zborček »Kresnice« in ta skupinica otrok (med drugim so vsi dobri pevci) večkrat sodeluje z domom. Pred nedavnim so pripravili igrice »Igrajmo se zimo«, nastopajo pa tudi na prazniku mamic.

Zaradi novih protipožarnih norm je bil svetoivanski Marijin dom dve leti zaprt (od 1987 do

Prireditve v svetoivanskem Marijinem domu so običajno dobro obiskane... (foto M. Magajna)

1989). Domačini v tem času niso stali križem rok. Odborniki društva so začeli z nabiranjem denarja in domačini so s svojimi prispevki ponovno dokazali, kako jim je dom pri srcu. Tako je bilo mogoče poslopje kmalu popraviti in prilagoditi novim normam. Dom je tako zopet nared in oktobra pred tremi leti so ga ponovno slavnostno odprli, za vse tiste, ki so radodarno prispevali, pa so odborniki doma priredili v Dragi pri Bazovici prijetno družabno srečanje.

Eno od najpomembnejših poudgov Marijinega doma je bil ponatis knjige »Posebno sporočilo Josipa Godine Verdelskega za njegove domačince«. Delo je bilo prvič natisnjeno konec prejšnjega stoletja; gre za veren in dragocen dokument o tedanjem življenju ljudi pri Sv. Ivanu in tudi na Tržaškem. Knjiga je bila že zdavnaj pošla in je ni bilo mogoče več nikjer dobiti. Večina mladih o Josipu Godini Verdelskem še slišala ni, zato so člani društva sklenili, da to dragoceno knjigo ponatisnejo — tudi za bodoče rodove.

Delo je izšlo v 500 izvodih, kar pa je zahtevalo že veliko finančnih sredstev. Poleg slovenske izdaje so člani Marijinega doma natisnili tudi kratek izvleček o življenju Josipa Godine Verdelskega v italijanski.

Marijin dom ima tudi za bodočnost lepe načrte: predvsem namerava nadaljevati s svojim delom, odborniki društva pa si želijo, da bi se začeli za dom zanimati tudi mladi. Na žalost je mladina prezaposlena, celo osnovnošolski otroci imajo že obveznosti na pretek. Dom v Ulici Brandesia, ki ima na pročelju prelep mozaik Tone-ta Kralja, pa le čaka, da ga bodo napolnili mladi. Upati je, da se bo to kmalu zgodilo. (hj)

* * *

V umetnostni galeriji Paolo Diacono v Čedadu bo v nedeljo, 19. t.m., odprta razstava slikarke Claudie Raza. Razstava z naslovom: »Geneza in metamorfoza« se bo pričela ob 11.30, odprta pa bo do vključno 31. julija vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 19. ure. Na predstavitvi bo spregovoril umetnostni kritik prof. Enzo Santese

Jurij Paljk Človekova neodtujljiva pravica do smrti

Neverjetno je, s kakšno težavo sledim zadnje čase poročilom z bojišč iz nekdanje Jugoslavije. Najbrž to zaradi otroških in ženskih obrazov, ki jih vsak dan vidim po televiziji, še bolj pa najbrž zato, ker gledam vsak dan preveč krvi po televiziji, nehote se človek vpraša, kje je meja dostojnosti, in si odgovora ne najde, kvečjemu ogorčenje, ki ga izzovejo v nas televizijski programi.

Z neverjetno brzino dobivamo podatke, kakšne mine uporabljajo eni in kakšne drugi, od kod so, zakaj Srbi tam napredujejo in zakaj ne drugje, koliko kasetnih bomb so odvrgli pri Bihaču, koliko so jih vrgli na Ilidžo v Sarajevu, zakaj se muslimani nočejo sprijazniti s srbsko četniško soldatesko in vse vemo, a si nekje na tihem ne moremo kaj, da si ne bi rekli, da nas je malo sram, ko vidimo na TV zaslonih v skorajda direktnem prenosu, kot da bi šlo za kako pomembno nogometno mednarodno tekmo; ubijanje in pomore gledamo skorajda v neposrednem prenosu, preveč krvi teče z naših televizijskih zaslonov, da bi lahko bili mirni.

Seveda se tu pojavlja čisto etično vprašanje, če se sme pokazati in razgaliti še zadnje človekovo neodtujljivo pravico, namreč pravico do umiranja. Kar malce nasmehnem se in posmehnem samemu sebi, tako enostavno je in obenem tako kruto je ubijanje, da na Zahodu

ne moremo mimo njega, sestavni del naše civilizacije je, prav tako kot kruh in mleko, morda še jogurt in bonboni. Kakšna etika neki za ljudi, ki se morajo naslajati vsak dan z ubijanjem po televiziji, za civilizacijo, ki v filmskem svetu skorajda vse gradi na nasilju in s tem tudi kompenzira svoje najnižje nagone in čute! Kakšna morala neki in moje moraliziranje pa sploh! Kaj pa sploh človek v vrsti za kruh v Bosni še velja? Veliko več je vreden njegov televizijski posnetek, če mu odnese nogo, vsaj na tržišču, ki potem pogojuje vse časnikarsko poročanje, je vedno tako. Kakšna morala, kakšen etos neki, lepo vsa prosim!

Neverjetno cinična je podoba televizijskih snemalcev, ki tekajo s svojimi kamerami med mrtvimi in ranjenimi, čisti cinizem pa poročanje in snemanje ljudi, ki nujno potrebujejo pomoč. Pred dnevi sem videl po televiziji posnetek nekega snemalca, ki je »imel srečo«, da je bil par sekund po udaru mine na mestu eksplozije in je tako bil prvi, ki je gručo ljudi lahko snemal. Neverjetno dobri posnetki, do skrajnosti nesramni in kot nož v trebuh so delovale slike, ki so prikazovale muko starejšega Bosanca, kateremu je mina odnesla nogo, kri pa je špricala kot lahko le iz arterije, ki je presekana na življenjsko pomembni točki. Reporter pa je snemal in snemal, na pomoč pa ni priskočil, če je Bosanec umrl, ne vemo, samo kri smo videli. Da bi mi bili bolje obveščeni, mi pravijo, a jaz ne verjamem.

Preveč vsega obljublja, da bi še verjel, tudi meje dostojnosti in vsega, kar se ima za poštenost, se nekam pomikajo, vedno dlje in ved-

Celovško tekmovanje za literarno nagrado...

◆◆◆ 6

psihopatske obsesije »Vesolje brez spanja«, za katero je dobil veliko priznanj, pa tudi kritik.

Štipendije sta prejela Nemca Ulrich Peltzer in Burkhardt Spinnen ter Avstrijec Fritz Krenn. Peltzer je napisal »pustolovsko zgodbo«, ki se konkretno dogaja med Berlinom in Egiptom, v jeziku pa v ironičnem razmejevanju od realnega opisa. Spinnen je avtor solidne »germanistične proze« brez večjih pretenzij, medtem ko je Krennov tekst »Les«, ki je nastal po pisateljevem delu v banki, literarno poglobljen izsek iz »delovnega sveta«.

Večina prispevkov, ki so jih različni avtorji tokrat prebrali na celovškem literarnem srečanju, je bila več ali manj neizrazita ali pa celo začetniška, medtem ko je nekaj tekstov z večjo izpovedno močjo po krivici obtičalo na robu. To velja na primer za jezikovno razgibano prozo Ginke Steinwachs iz Nemčije, ki pa je bila na istem natečaju nagrajena že leta 1985.

Tekmovanje je medtem prišlo »v leta«. Na njem je bilo od leta 1977 nagrajenih že nad 60 avtorjev. Tudi tokrat je prišlo do sporov med žirijo, ki je delovala zelo akademsko, in nekaterimi užaljenimi tekmovalci. Žirija se je precej spremenila. Pogrešamo ironično duhovitost Marcela Reich-Ranickega in Helmuta Karaseka, ki več ne sodelujeta. Tekmovanje poteka v okviru tedna srečanja v Celovcu, na katerem pa so žal premalo prisotni Slovenci.

* * *

V Miljah se je v nedeljo, 12. julija, zaključil 15. miljski festival, povezan s prireditvijo Gledališče za otroke — Teatro ragazzi, ki je potekal na glavnem Trgu Marconi, v gledališču Verdi in drugih trgih in ulicah.

NOVICE

Na tržaškem prizivnem sodišču je bila v petek, 10. t.m., razprava o prizivih števerjanske, sovodenske in doberdobske občine proti odločitvi Deželnega nadzornega odbora, ki je črtal člene v zvezi z rabo slovenščine. Slovenske goriške občine zastopata odvetnika Nereo Battello in Peter Sanzin, predsednik sodnega odbora pa je Contino Pellingra. Obravnava se bo nadaljevala.

* * *

V začetku tega tedna se je na Ptuj, pomembnem slovenskem zgodovinskem mestu na bregovih Drave, zaključila dvotedenska počitniška kolonija, ki jo je priredil Slovenski dijaški dom »Srečko Kosovel«. Na Ptuj bi bili morali letovati že lani, vendar so zaradi vojne v Sloveniji priredili

kolonijo v Žabnicah. Poletne kolonije dijaškega doma se je udeležilo 92 otrok in mladostnikov s Tržaškega, starih od 7 do 17 let.

* * *

V špeterski dvojezični šoli je središče poletne kolonije Mlada brieza, ki se je letos udeležilo okrog štiri-deset beneških otrok. Mali udeleženci so spoznali tudi razne kulturne in zgodovinske, pa tudi gospodarske zanimivosti teh krajev, poleg tega pa so še risali, peli in igrali ter se ob tem učili svojega materinega jezika.

* * *

Gledališka skupina Oder mladih, ki deluje v okviru Kulturnega društva Briški grič iz Števerjana, je svojo sezono zaključila s kvalitetnimi nastopi na Goriškem. Predstavila se je z

igro »Modra kapica«, ki jo je napisal njihov mentor Sten Vilar. S predstavo so poželi veliko uspeha. Člani društva napovedujejo, da bodo s svojimi gostovanji nadaljevali jeseni, ta-koj, ko bo počitnic konec...

* * *

V sugestivnem parku Miramarskega gradu se je v četrtek, 9. t.m., spet pričela tradicionalna poletna prirediteljev »Luči in zvoki«. Gre za nekakšno gledališko predstavo, v kateri prevladujejo, kot že sam naslov pove, le luči in zvoki, ki nam pripovedujejo o tragični življenjski usodi Maksimilijana Habsburškega in njegove žene Karlote.

»Luči in zvoki« bodo na sporedu do polovice septembra ob torkih, četrkih in sobotah; prva predstava bo ob torkih ob 21.30 v angleščini, ob četrkih pa v nemščini, druga pa bo vedno v italijanščini z začetkom ob 22.45.

* * *

Pomnik 50-10

◆◆◆ 6

recitalom so proslavili deseto obletnico delovanja knjižnice na Opčinah.

Publikacijo zaključuje zapis o desetletnem delu knjižnice Pinko Tomažič in tovariši z Opčin, ki poleg knjižniškega dela prireja tudi razstave, predavanja, razna srečanja in veliko drugih kulturnih pobud.

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem.

V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik.

Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

Naslov: PALACE HOTEL, Corso Cavour 63, 34170 GORIZIA GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti HOTEL EMONA, II. kat. je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/7027878

Naslov: HOTEL EMONA, Via Statilia 26, 00185 ROMA

V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

no dlje, človek je zmeden, ne znajde se več, naša morala vsak dan pada na izpitu življenja. Snemalec ni odložil kamere, da bi takoj pomagal ranjencu, najbrž mu tudi pozneje ni pomagal, važno je bilo snemati o njem in njega, pomoč pride v drugi plan, kot vedno, kot je zahodna pomoč nekaj penzionerskega, saj si drugače ne morem razlagati odhoda v Bosno že skrajno senilnega angleškega lorda, ki se ukvarja s temi revnimi ljudmi, kot da bi bili nekaj, kar zahteva delo po pravem delu, ki je popivanje v slavnih angleških klubih, kjer so še pred leti kovali usodo malih narodov.

Ne vem, kje je meja med dostojnostjo in nečastnim barbarskim šakalstvom, ki niti mrtvega človeka ne pusti v miru, katerega si še tako povprečen in nepomemben človek, če taki sploh obstajajo seveda!, zasluži. Pravica do smrti je neodtujljiva pravica človeka, kot rojstvo je, nekaj njegovega, intimnega in osebnega. Vse to prikazovanje smrti v neposrednem prenosu preko satelitov in TV postaj, ki med seboj tekmujejo za čim boljšim »scoopom«, ki bi konkurenci znižal neke etične meje, ali pa jih še bolj potisnil v ozadje, če so jih sploh pri konkurenci imeli seveda.

Vse te stvari pa ne morejo prinesiti nazaj prijateljevega nasmeha, ki ga sedaj gledam včasih na fotografiji, na Kalemegdanu v Beogradu naju je slikala neka nadebudna deklica, imela sva dvajset let in ona kakšno manj. Prešerno se smejeva objektivu, Brajkovič in jaz, mlada in vsa bodočnost je še pred nama. Pisalo se je leto 1977 in »ta stari«

je bil še živ na Dedinjah, midva pa sva vsak dan pohajkovala popoldan po Beogradu, ki nama je, provincialcema, obema bil všeč, veliko mesto pač naredi vtis na kmetiče, majhne kmetiče in reveže. Nič posebnega ni bil Brajkovič, samo osnovno šolo je končal, a je že veliko sveta obredel, kot vsi Dalmatinci pač, ženski svet je poznal imenitno, kar pa zame ni mogel trditi, saj sem šel iz semenišča naravnost k vojaku. Niti ne vem, zakaj sva se veliko družila, morda samo zaradi tega, ker se je tako lepo smejal, knjig namreč ni bral, včasih je cele ure sedel z menoj, jaz sem bral in on je gledal v zrak, pravil je, da misli na one stvari, »o kojih ne možeš s nikim pričati, mada kažu, da se može«. Včasih je še dodal: »Bija sam ti ja na moru, divno je more, a je...š ti more, kad tamo nema cura!« Tako sva postala prijatelja. Nekaj slik sva napravila skupaj, sedaj jih imam spravljen neke bliže, včasih jih pogledam, da so mi fantje bliže, raztreseni so namreč po vseh vojskah in paramilitarnih skupinah, kot sedaj srbske bande in hrvaške oborožene bande imenujejo.

Brajkoviča so namreč ubili in ga potem razčetrili, njegov oče ni nikdar dobil njegovega srca, baje so mu ga izrezali in bogve kam vrgli. To mi je uspelo zvedeti. Ob žalostni novici pa sem sedaj vsaj za nekaj zadovoljen. Vesel sem namreč, da ni bilo nobenega snemalca zraven, ki bi njegovo trpljenje snemal. Tega sem zelo vesel. Človek namreč mora imeti neko dostojanstvo za časa življenja, v smrti sami in tudi po njej. Upam, da je tako bilo tudi z Brajkovičem. To je najmanj, a obenem tudi največ, kar lahko še zanj storim.